

Soru: Buyurduğunuz gibi, Ramazan ayının önemli bir şiarı da teravih namazıdır. Teravih namazında nelere dikkat etmeliyiz?

Cevap: Teravih, Arapça'daki "tervîha" kelimesinin cem'i (çoğulu) olup "teneffüs etmek, ruhu rahatlatmak, bedeni dinlendirmek" gibi manalara gelmektedir. Ramazan ayına mahsus olmak üzere yatsı namazından sonra kılınan sünnet namazın her dört rekâtının sonundaki oturuş, "tervîha" olarak adlandırılmış; sonradan bu kelimenin çoğulu olan "teravih" sözü, Ramazan gecelerinde kılınan bu nafile namazın ismi olmuştur. Teravih namazı, sünnet-i müekkededir; orucun değil Ramazan ayının ve vaktin sünnetidir. Onun için, hasta ve yolcu gibi oruç tutmak zorunda olmayanlar için de teravih namazını kılmak sünnettir.

Peygamber Efendimiz Ramazan'da birkaç gece teravih namazı kıldırılmış; daha sonra, teravihte cemaat farz kılınır da müslümanlar onu edaya güç yetiremezler endişesiyle yalnız kılmayı tercih etmiş; fakat, "Kim Ramazan namazını (teravih) inanarak ve sevabını Allah'tan umarak kılsa onun geçmiş günahları bağışlanır." diyerek ashabını bu namaza teşvik etmiştir.

Rasûl-ü Ekrem (aleyhissalatu vesselâm) bir başka hadis-i şeriflerinde teravih namazı kılmanın önemini ve sünnet olduğunu şöyle ifade buyurmuştur; "Allah Ramazan ayında oruç tutmanızı farz kıldı. Ben de Ramazan gecelerinde kıyam etmenizi (teravih namazı kılmanızı) sünnetim olarak teşvik ettim. Kim inanarak ve sevabını Allah'tan bekleyerek ihlas ile oruç tutar ve kıyam ederse (teravih namazı kılsa) günahlarından arınır, annesinden doğduğu günkü gibi tertemiz olur."

Teravih namazının cemaatle kılınması kifaî sünnettir; yani, bir yerleşim yerinde en az bir mecliste cemaatle teravih namazının kılınması gerekir. İki rekâtta bir selâm vererek ikâme etmek en faziletli olanıdır. Aralarda çeşitli salat u selâmlar, Esmâ-yı hüsnâ ile müzeyyen niyazlar, "hizbu'l-hasin" ve "hizbu'l-masun" gibi dualar okunabilir.

Günümüzde bazıları Hazreti Aişe validemizden rivayet edilen bir hadisi esas alarak teravih namazının sekiz rekat olduğu üzerinde ısrarla durmaktadırlar. Ne var ki, İbn Abbas (radiyallahu anh) Peygamber Efendimiz'in Ramazan'da yirmi rekât ve vitir kıldırıldığını rivayet etmiştir. Dahası, bu hususta sahabe efendilerimizin fiilî icması vardır. Nitekim, teravih namazı Hanefî, Şafiî, Hanbelî mezheplerine göre yirmi rekâttır. Malikî mezhebinde ise yirmi ve otuz altı rekât olduğu şeklinde iki görüş vardır; yirmi rekât olduğu fikri daha yaygındır. Binaenaleyh, çok yaşlı ve hasta kimseler, sadece sekiz rekata güç yetirebiliyorlarsa, hiç olmazsa o kadarını eda etmeli; ama gücü ve kuvveti yerinde olan mü'minler teravih namazını mutlaka yirmi rekat olarak ikame etmelidirler.

Ulema, teravih namazını Kur'an-ı Kerîm'i en az bir kere hatmederek kılmanın sünnet, birden fazla hatimle ikame etmenin ise bir fazilet olduğunu belirtmişlerdir. Selef-i salihin, Ramazan boyunca teravihte Kur'an'ın hepsini okumuş veya okuyan birinin arkasında namaz kılmışlardır. Ne var ki, daha sonraki dönemlerde cemaatin durumu nazar-ı itibara alınarak, teravih namazını insanları camiden uzaklaştırmayacak bir şekilde kıldırmanın daha uygun olduğu görüşü ağırlık kazanmıştır.

Teravih namazı kılınırken, ister kısa sureler okunsun isterse de hatim takip edilsin, ayetlerin tertil üzere okunması ve namazın da ta'dîl-i erkana riayet edilerek kılınması/kıldırılması gerekir. Yoksa yarış yapar gibi çok süratli bir şekilde ayetleri okumak, rûku ve secdeleri verip veriştirmek kat'iyen doğru değildir. Maalesef, son senelerde halk arasında "jet imam" tabir edilen kimseler türemiştir; teravih namazının ciddiyetine ve sıhhatine dokunacak manzaralar sergilenmektedir. Mü'minler, bu hususta temkinli

davranmalı; teravih namazında ayetlerin tertil üzere okunmasına ve ta'dîl-i erkanın gözetilmesine dikkat etmelidirler.

Soru: Kur'an ayında, Kur'an sayesinde yeniden hayat bulabilmemiz için neler tavsiye edersiniz?

Cevap: Bütün bir sene Kur'an'dan uzak kalmış olanlar bile Ramazan'ın nûrefşân ikliminde ciddi bir susamışlık içinde Kelam-ı İlahî'den kevser yudumlamaya koşarlar. Çünkü, bu gufran ayında, yaygın olarak her yerde yapılan bir âdet de mukâbeledir.

Kur'an'ın Allah tarafından indirildiği şekilde korunması, âyet ve sûrelerin tertibinin doğru olarak tesbit edilmesi ve bunun kontrolü için Hazreti Cibril (aleyhisselam) her sene Ramazan ayında, bir rivayete göre Ramazan ayının her gecesinde, Rasûl-ü Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem) Efendimiz'e gelirdi. Allah Rasûlü (aleyhi ekmelüttehayâ) Kur'an âyetlerini Cibril Aleyhisselam'a okurdu ve sonra da onun okuyuşunu dinlerdi.

İşte, Kainatın İftihar Tablosu ile Cibril-i Emin'in Kur'an-ı Kerim'i bu şekilde karşılıklı olarak okumalarına "mukabele" denilmiştir. Hem o mukaddes hatıra saygının bir tezahürü olarak hem de Kur'an'ın Ramazan'da nazil olması ve özellikle bu ayda Kur'an okumanın kat kat mükâfatlandırılacağının müjdelenmesi sebebiyle, mü'minler Ramazan boyunca camilerde ve evlerde "mukabele" okumayı ve hatimler yapmayı güzel bir adet haline getirmişlerdir.

Selef-i salihin efendilerimiz Kur'an'ı her ay bir defa hatmetmeyi ona karşı vefanın alt sınırı kabul etmiş; ayda bir kez onu okumayanın ona karşı vefalı davranmamış ve onu terketmiş sayılacağını belirtmişlerdir. Bu açıdan, Ramazan'ın mübarek günlerini değerlendirerek ayda en azından bir defa Kur'an'ı hatmetmeye kendimizi alıştırmalıyız ki, bu bizim için bir başlangıç sayılsın ve hiç değilse bundan sonra Kelam-ı ilahîye karşı vefalı olabilelim.

Aslında, bilmeyenler her zaman onu öğrenme ve anlama peşinde olmalı, bilenler de bütün idrak ve ihsas güçlerini onu doğru öğretip doğru ifade etmede kullanmalı ve onun okunup anlaşılmasını daha bir yaygınlaştırmalıdır. Zira o, anlaşılma ve anlatılma için Allah rahmetinin insan akl ü idrakine en büyük armağanıdır. Onu okumayı öğrenip, manasını anlamak hem bir vazife hem de bir kadirşinaslık; anlatmaksa onun nuruna muhtaç gönüllere saygı ve vefanın ifadesidir.

Bu itibarla, Kur'an okumayı bilmiyorsak, Ramazan-ı Şerif'i vesile yaparak, hemen öğrenme yolları aramalı; Kelâm-ı ilahîyi okuyabiliyor ama anlayamıyorsak, bazı ayetlerin şerhlerini de ihtiva eden bir meale başvurmalı ya da daha da güzeli, ciddi bir tefsir kitabı mütalaa etmeli ve bu bir ayı gerçekten bir Kur'an ayı olarak değerlendirmeliyiz. Selef-i salihin efendilerimize ittibâen, can ü gönülden Kur'an'a yönelmeli, Kelâm-ı ilahîye karşı kalb kapılarını sonuna kadar açmalı ve "Cenâb-ı Hakk'ın marziyâtını kelâmından anlama" hususunda Ramazan'ın kudsiyetine yaraşır bir cehd ortaya koymalıyız.